

УДК 821.161.2-1.08.09(477.53-21)
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/44-2-40>

Ірина НЕБЕЛЕНЧУК,
orcid.org/0000-0003-2778-5381
кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри теорії і методики середньої освіти
Комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
імені Василя Сухомлинського»
(Кропивницький, Україна) nebirina@ukr.net

ОСНОВНІ КОНЦЕПТИ ПОЕТИЧНОГО СТИЛЮ ІГОРЯ ГЕРАСИМЕНКА, ОСОБЛИВОСТІ ТА МОТИВИ ТВОРЧОСТІ У ЗБІРЦІ «РАПСОДІЯ ПСЛА І ДНІПРА»

У статті з'ясовано особливості літератури рідного краю, вказано на важливість вивчення творчості сучасних поетів у контексті розділу «Література рідного краю» у курсі української літератури, розкрито родово-жанрові особливості поезії на прикладі сучасного автора, подано окремі аспекти аналітичної діяльності над віршами.

Мета статті – визначення теоретичних і методичних засад підготовки вчителів до аналізу ліричних творів; з'ясування аспектів роботи із ліричними творами у контексті розділу «Література рідного краю»; розкриття особливостей роботи із ліричними творами кременчуцького поета Ігоря Герасименка; визначення особливостей його поезії на прикладі збірки «Рابسодія Псла і Дніпра».

У шкільному курсі української літератури подано розділ «Література рідного краю». Дослідниця І. Волинець стверджує, що на основі аналізу наукових праць найчастіше вживаним є термін «літературне краєзнавство» як синонім поданої нами дефініції.

Розглядаючи творчість сучасних поетів Полтавщини у контексті розділу «Література рідного краю», слід зазначити, що сучасна поезія збагатилася новими іменами. З-поміж сучасних поетів Полтавщини самобутністю і неординарністю стилю, особливою творчою манерою відрізняється поезія кременчуцького поета Ігоря Герасименка. Його називають «найбільш своєрідним поетом сучасності» (за словами письменниці та літературного критика Н. Данько).

У статті розглянуто поняття «індивідуальний стиль автора», розкрито окремі аспекти поезії лірика із Полтавщини Ігоря Герасименка, з'ясовано особливості його творчої манери, досліджено певні образи, проаналізовано окремі вірші поета, зосереджено увагу на мотивах поезії, з'ясовано сутність поезії в єдності змісту і форми, представлено авторську аналітичну модель розгляду віршів поета, доведено самобутність і неповторність поетичного письма автора. Зазначено, що його творчість потребує уваги науковців, методистів, учителів-практиків із метою її глибшого дослідження і розгляду у контексті розділу «Література рідного краю» під час вивчення української літератури, а також із метою краєзнавчих досліджень і подальшого представлення творчості поета не лише на рівні області, але і на рівні держави.

Ключові слова: національна свідомість, література рідного краю, людські цінності, полтавський край, самобутність письма, авторський стиль, творча манера, мотиви поезії.

Ірина NEBELENCHUK,
orcid.org/0000-0003-2778-538
Candidate of Pedagogic Sciences,
Senior Lecturer at the Department of Theory and Methodology of Secondary Education
Kirovohrad Region In-Service Teacher Training Institute named after Vasyl Sukhomlynskyi
(Kropyvnytskyi, Ukraine) nebirina@ukr.net

BASIC CONCEPTS OF IGOR GERASYMENKO'S POETIC STYLE, FEATURES AND MOTIVES OF CREATIVITY IN THE COLLECTION «RHAPSODY OF PSELAND DNIPRO»

The article clarifies the features of native literature, points out the importance of studying the works of modern poets in the context of «Literature of the native land» in the course of Ukrainian literature, reveals the generic and genre features of poetry on the example of a modern author; presents some aspects of analytical work on poetry.

The purpose of the article is to determine the theoretical and methodological principles of teacher training for the analysis of lyrical works; to find out aspects of work with lyrics in the context of the section «Literature of the native land»; to reveal the peculiarities of working with lyrical works of the Kremenchug poet Igor Gerasimenko; to determine the features of his poetry on the example of the collection «Rhapsody of the Psel and the Dnieper».

In the school course of Ukrainian literature, the section «Literature of the native land» is given. Researcher I. Volynets claims that based on the analysis of scientific works, the term «literary local lore» is most often used as a synonym for our definition.

Considering the writing of modern poets of Poltava region in the context of the section «Literature of the native land», it should be noted that modern poetry has been enriched with new names. The poetry of the Kremenchug poet Igor Gerasymenko differs from modern poets of Poltava region by its originality and unusual style, special creative manner. He is called «the most original poet of our time» (according to the writer and literary critic N. Danko).

The concept of «individual style of the author» is considered, some aspects of poetry of the lyricist Igor Gerasymenko are revealed, features of his creative manner are found out, certain images are investigated, some poems of the poet are analyzed, the essence of poetry in the unity of content and form is clarified, the author's analytical model of consideration of the poet's poems is presented, the originality and uniqueness of the author's poetry are proved. The article notes that the poet's work requires the attention of scientists, methodologists, teachers for the purpose of its deeper research and consideration in the context of the section «Literature of the native land» in the course of studying Ukrainian literature, for the purpose of local history research and further presentation of the poet's work not only at the regional level, but also at the state level.

Key words: *nationally minded, literature of native land, human values, Poltava region, originality of writing, author's style, creative manner, motives of poetry.*

Постановка проблеми. Одним із завдань методичної науки є аналітична робота над художнім твором. Посиленої уваги потребує аналіз ліричних творів. Думки науковців із цього питання різняться. Однією з істин є та, що ліричний твір не піддається аналізу як такому, оскільки він розрахований на чутливо-емоційну сферу читача. Відтак він потребує неодноразового прочитання для того, щоб вплинути на почуття читача і викликати певні емоції. Однак, розглядаючи ліричні твори у шкільному вивченні, педагог має спонукати учнів до роздумів над змістом прочитаного, до з'ясування образів-символів і загалом до розмірковування щодо з'ясування символічного значення ліричного твору, його важливості, значущості конкретного ліричного твору у контексті вивчення літератури. Тож питання вивчення та аналізу ліричних творів залишаються актуальними. Проблема ускладнюється ще й тим, що значна частина читачів не любить читати поезію, оскільки поезія потребує розмірковування (над образами-символами, філософським сенсом, прихованим змістом – підтекстом тощо), певних знань із тієї чи іншої галузі (філософії, міфології, фольклористики, культурології, мовознавства та інших наук), заглиблення у внутрішній світ героя (ми маємо на увазі світ іншої людини, розуміння світогляду героя, авторської позиції). Доволі складним завданням є проникнення у художню тканину твору, зокрема ліричного. Розуміння світу іншої людини є ще більш складним завданням. Тому проблема аналітичної роботи на ліричними творами потребує ґрунтовної методичної підготовки вчителів-словесників та їхньої готовності до аналізу творів ліричного роду.

Аналіз досліджень. Проблема аналізу ліричних творів перебуває у колі уваги сучасних науковців-методистів і літературознавців. Зазначеному питанню приділена увага у працях Є. Пасічника, Л. Мірошниченко, О. Ісаєвої, Г. Токмань, Н. Влошиної, Б. Степанишина, А. Ситченка, С. Жили та інших. Значущість з огляду на зазначену тему мають

праці В. Марка, О. Куцевол, О. Семенов, Г. Ключека тощо. Значна низка праць, спрямована на розгляд аналізу ліричного твору, подана в авторських наукових дослідженнях. Незважаючи на значну кількість наукових праць про роботу із ліричними творами, незначна увага дослідників приділена питанню організації роботи із літературою рідного краю.

Мета статті: визначення теоретичних і методичних засад підготовки вчителів до аналізу ліричних творів; з'ясування аспектів роботи із ліричними творами у контексті розділу «Література рідного краю»; розкриття особливостей роботи із ліричними творами кременчуцького поета Ігоря Герасименка; визначення особливостей його поезії на прикладі збірки «Рапсодія Псла і Дніпра».

Виклад основного матеріалу. Важливим аспектом формування національної свідомості читачів є вивчення літератури рідного краю, що сприяє осмисленню минувшини, історичних і культурних джерел, духовних надбань народу, а розгляд біографічних фактів письменників є важливим фактором розвитку всебічно грамотного читача, здатного переосмислювати людські цінності та проникнутися шанобою і гордістю за край. А. Лисенко зазначає, що «осмислення своєї ролі на тлі культури і пошук автентичності неможливі без живого інтересу до літературної та історичної спадщини рідного краю» (Лисенко, 2005: 4).

Із метою успішної роботи над ліричним твором потрібно знайомити читачів із елементами біографії поета, цікавими фактами життя, особливостями створення ліричного твору тощо. Дослідниця О. Лілік стверджує, що «варто здійснювати цілеспрямовану і послідовну роботу із формування <...> вмінь здійснювати аналіз ліричного твору, оскільки це стане запорукою ефективного шкільного аналізу художнього тексту, отже, сприятиме підвищенню рівня шкільної літературної освіти» (Лілік, 2019: 120). На думку науковця І. Волинець, «застосування у навчально-виховному процесі елементів краєзнавчого дослідження <...> формує в учнів

дослідницькі навички, вміння застосовувати методи наукового пізнання» (Волинець, 2004: 62).

Поет і перекладач М. Рильський наголошував, що *«хто не шанує видатних людей свого народу, той сам не гідний пошани»*. Тому дієвим методичним прийомом є ознайомлення читачів із біографією і творчістю поетів певної місцевості. Розглядаючи літературу рідного краю, варто подавати цікаві дослідження про його історію, презентувати кращі зразки літературної спадщини, знайомити читачів із творами сучасних поетів, за можливості організувати зустрічі з ними. Знайомлячись із історичними, культурними, мистецькими надбаннями Полтавщини, зауважимо, що вона «подарувала» відомих митців літератури. З-поміж письменницької когорти полтавського краю ми назвемо Г. Сковороду, І. Котляревського, Панаса Мирного, Остапа Вишню, О. Гончара, В. Симоненка, П. Загребельного та інших. Сучасна література Полтавщини збагатилася такими іменами, як-от: В. Мирний, М. Костенко, В. Тарасенко, О. Хало, В. Казидуб, Т. Кльокта, Л. Снітко, І. Залюбовська, Т. Цибульська, Н. Жовнір, Ю. Стиркіна та інші, які, на переконання А. Лисенка, у творах *«сприяли і сприяють розквіту української літератури, утвердженню вселюдських гуманістичних ідеалів Добра, Справедливості, Любові»* (Лисенко, 2005: 15). У працях П. Ротача, А. Дяченка, М. Костенка здійснено спробу досягнути особливості літератури рідного краю як культурологічного явища. Дослідженню літератури рідного краю Полтавщини присвячено наукові праці А. Лисенка, В. Мацапури, О. Слизук, Л. Корневої, Г. Білик, В. Цюман та інших.

Ми розглянемо творчий доробок кременчуцького поета Ігоря Герасименка, розкриємо зміст його поезій.

Ігор Володимирович Герасименко народився на Миколаївщині. Із певного часу проживає у місті Кременчук, є членом спілки літераторів «Славутич». У 1994 році організував молодіжний літературний клуб «Золота Троянда», був його керівником. Згодом він очолив місцевий клуб поетичного слова «Цвіт Калини». У 2018 році створив власну студію «КЛЕПКА» (Клуб Елегантних Поетів Кременчука). Як зазначає письменниця і красналиця, лауреат літературної премії імені Віктора Баранова Ніна Данько, *«...чим талановитіше перо автора, тим більше він дивує, зачаровує, вабить, уходить у душу. Смію запевнити, що саме такий всесвіт розстелиться перед Вами дуже скоро, адже Ви взяли до рук збірку одного із найбільш своєрідних поетів Кременчука Ігоря Герасименка із промовистою назвою*

«Рансодія Псла і Дніпра»» (Данько, 2021: 3). Своєрідність творчості І. Герасименка визначається неординарністю у зображенні явищ, особливістю застосування мовно-виражальних засобів, у творчій манері письма, що формує індивідуальний авторський стиль, тобто *«іманентний (властивий його внутрішній природі) прояв істотних ознак таланту письменника у конкретному художньому творі, мистецьку документалізацію своєрідності світосприймання автора, його нахил до ірраціонального чи раціонального мислення, до певних принципів творення образів, естетичних цінностей, що у сукупності формують неповторне духовне явище»* (Гром'як, Ковалів, 1997: 312). На переконання Ю. Коваліва, індивідуальний стиль є способом здійснення художньої творчості та передбачає наявність у письменника особливої манери, таланту (Ковалів, 2007: 358). На переконання С. Привалової, *«дослідження індивідуального стилю митця потребує врахування багатьох формально-змістових чинників і конкретних характеристик: особливостей конкретної суспільно-історичної доби, тенденцій літературного розвитку і зв'язку із ними митця, специфіки художнього мислення письменника, особливостей жанрово-родової приналежності твору або творів, вибору провідних мотивів та ідей, прийомів побудови тексту, окреслення ідейно-тематичного змісту, створення неповторних образів дієвих персонажів, дослідження особливостей мови твору»* (Привалова, 2019:101). Тож варто говорити про індивідуальний стиль І. Герасименка.

Життєва і творча дорога поета визначається любов'ю до жінки (вищою формою прояву є кохання), до сина, матері, краю, землі тощо. Саме нею окреслюється сутність життєвого шляху людини, ліричного героя та, власне, і автора. Вірші «Так може», «Так буде» розкривають справжність почуттів ліричного героя. Сутність авторської думки у тому, що кохання тільки тоді істинне, коли перевірене роками. Автор застосовує повтори: *«Так може тривати роками», «Так буде тривати роками»* (Герасименко, 2021: 6). Справжні почуття, на переконання Ігоря Герасименка, після тривалості літ лише міцніють, загартовуються, розквітають. Незважаючи ні на що, одним із бажань автора є те, *«щоб словами, піснями, птахами / Коханню творити весну!»* (Герасименко, 2021: 6). Свою кохану ліричний герой порівнює із музикою Моцарта. Відомо, що музика Великого композитора не втратила значущості і донині. Порівняння коханої із музикою Моцарта підсилює відчуття і почуття героя. Кохання є високим, небесним, вічним. Невипадково

з'являються образи, що вказують на величність почуття – *сузір'я, Сонце, Волопас*. Усе це – «небесний знак». У цих словах ми вбачаємо святість почуття. І від усього того, що відчуває ліричний герой, «*виблискує усе: у душі і на просторі*» (Герасименко, 2021: 8). Одна із мрій ліричного героя – перебувати у полоні кохання завжди, «*допоки Кохання довічний полон / у вічний полон не перейде зі смертю*» (Герасименко, 2021: 9).

Мотивами, які часто трапляються у поезіях І. Герасименка, є мотиви самотності чи самотності. Як тільки настає розлука із коханою, відразу герой відчуває тугу, смуток, сум. І важко подолати ту прірву, що розділяє закохані серця. «*Безодню самотності / не перетнеш навпрошки, / слізьми не заллєш, / не засиплєш грошима*» (Герасименко, 2021: 10). Автор зазначає, що роки, прожиті без коханої, то роки, «*прожиті без ніжного світла*», і зізнається: «*Без тебе і день – / нескінченна беззоряна ніч!*». Тому ліричний герой і плакає надію на те, щоб «*Дожити до жовтня, / дожити до жовтого листя, / казкового листя / на стежці казково-кривій, / де випадє щастя зустрітись / зненацька та зблизька, / і радість блискуча / проскочить з оточення вій!*» (Герасименко, 2021: 10).

Теплом і ніжністю наповнений вірш «*Спи, Моя кохана, Ти – прекрасна*». Для ліричного героя сон коханої – це таїнство, це якесь диво, оскільки він може милуватися нею, може просто сидіти поряд, слухаючи дихання і відзначаючи, яка вона прекрасна. Він як справжній герой може оберігати її сон. Перебування поряд із коханою – своєрідний ритуал для героя. Слова «*Вона ще спить*» автор подає як пряму мову, а не просто як констатацію певного факту. Відтак про те, що спить кохана, читач дізнається саме завдяки ліричному герою, який оголошує про це на весь світ. Саме про те, що кохана жінка перебуває під дією чар Морфея, знають усі і все довкола: сонце, піднявшись, «*кратом... натиснуло на гальма*» і раптом «*стихнув міста грюкіт*» і «*змовк пташиний щебет*», «*сусіди-злюки... зі стуку й крику перейшли на шепіт*». Рефреном у всьому вірші звучать слова «*Вона ще спить*», які підкреслюють ніжно-трепетне ставлення ліричного героя до коханої жінки. «*Вона ще спить*» – і *світ устав навшипиньки*» – саме таку ауру непорушності сну коханої створив ліричний герой, перетворивши її сон у свято всезагальної поваги і до жінки, і до почуття. Автор у зверненні до коханої застосовує всі слова із великої літери – *Кохана, Ти, Моя*, що підсилює поважливе ставлення до жінки, вказує на те, що герой боготворить її, примушуючи і весь світ поважати її. Зазначимо, що мотив сну трапляється у поезії

І. Герасименка неодноразово. Ми можемо стверджувати, що сон – не лише фізіологічний стан людини, він є символом радості, ніжності, таємничості, дива, а ще – шляхетності героя. Сон є причиною того, що затихає вітер, сонце не так пекуче посилає свої промені, хмаринка в якусь мить зависає у роздумах. Відтак образ сну набуває значення сакральності. Це своєрідне таїнство, ритуал поринання у прекрасне, дивовижне і чарівне.

Ліричний герой порівнює кохану із літом, оскільки вона тепла, світла, сонячна. Найбільшим щастям для героя є присутність коханої усюди. Тому він зізнається: «*Яка це втіха: тут з Тобою дихать / блакиттю тою ж, у листя теж ступать...*» (Герасименко, 2021: 23). Присутність коханої герой відчуває у пориві вітру, у гіркому вечірньому димові, у сірому небі, у листопадовому кружлянні. Коли автор говорить про кохану, то вся природа, всі довколишні предмети ніби оживають і готові «засвідчити» її присутність. І навіть «*...тротуари каблуків автограф / довіку обіцяли зберегти*». Можемо констатувати, що завдяки присутності коханої душа сповнюється глибшим відчуттям тієї місцевості, в якій знаходиться герой, тобто Батьківщини. Оспівуючи величне почуття, ліричний герой зізнається, що «*ця любов непомірно свята...*». Тож убачаємо ще один мотив інтимної поезії – її святість.

Особливим поетичним звучанням з-поміж інших вирізняється вірш «*Говорили із сином*», у котрому йдеться про життєві поразки і перемоги. Із розмови між двома близькими людьми відчувається, що батько пишається сином, відзначає його мудрість в юному віці. Сутність промови сина полягає в тому, що він не шукає далеких примарних обривів. Він вірить у свої сили і готовий долати все. Батько після розмови із сином визнає: «*Ти – моя поразка найстрашніша! Ти – моя найбільша перемога!*» Після прочитання вірша відчувається віра в те, що молоді люди віднайдуть себе у цьому непростому світі, що вони будуть самодостатніми і зможуть досягти успіху самостійно, а не будуть постійно чекати допомоги від когось, зокрема від батьків, що вони із гідністю прийматимуть поразки, умітимуть знаходити сили і правильне рішення та з упевненістю продовжуватимуть власний шлях.

Болем утрати проникнутий вірш «*На смерть мами*». Автор пригадує минуле, як «*бавився зі злом у піддавки, / аж поки півні крикнули четверті...*». Та ніщо не може повернути час «до четвертих півнів» – до тієї миті, коли мама цвіла, як вишня. Тому той біль нестерпний, тому саме ліричний герой «*...старався в розпалі зими / не роз'єднатись із воском воскресіння*» (Герасименко, 2021: 49). Лише

згодом приходиться прозріння та усвідомлення того, що «і без твого жертовного тепла / поменшало Божественного світла» (Герасименко, 2021: 49). Біль наскільки великий, що навіть «бредуть сніжинки в тузі крижаній...». Яким сильним не був би біль, автор переконує не лише себе, але і читачів у тому, що «в пам'ять по тобі, такій земній, / і сподіватись, і любити треба». Вкотре звучить мотив любові: любити і світ, і зиму, і сніги, і холоди, і все-усе. Хоча туга сповнює серце ліричного героя, а на шляху до цвинтаря небо ставить металеву огорожу, довкола постають холодні непорушні брами, герой вірить у те, що порятунком буде любов. Відомою є цитата: «якщо не можеш змінити ситуацію, зміни ставлення до неї». І герой змінює ставлення. Він вирішує йти на цвинтар не як до місця вічного спочинку людей, а як до місця «світлих мрій», оскільки саме смерть рідних людей дає змогу відчувати сповна силу любові до близьких і далеких, до друзів і ворогів, до молодих людей і людей похилого віку. Саме у пам'ять про померлих варто любити. Зовсім інакше дивиться ліричний герой і на сніг. Якщо на початку вірша сніжинки нагадують металеву траурну огорожу, то у кінці вірша ліричний герой бачить на цвинтарі засніжені дерева, які ніби у весільному вбранні. Білий колір – це символ надії, сподівання, чистоти, а весільне вбрання – це не лише гарний одяг під час свята, але і вшанування традицій, культури; за християнською традицією він є оберегом подружнього життя, ознакою дорослості, а згодом – зрілості, самостійності, правильного вибору, а за народними традиціями – оберегом від злих сил. Тож можемо зробити висновки про те, що герой проходить шлях від болю до зрілості, до досягнення власного призначення. Він – сильна і вольова особистість, яка усвідомлює сутність людського існування на землі та переосмислює власні цінності.

Особливим змістом відрізняються вірші розділу «Українська Арктика». Північ, Арктика, полярне саяво, засніжена пустеля, Полюс – усе це манить чоловіків. Автор стверджує думку про те, що «всі нормальні чоловіки їдуть на Полюс». Однак автор переконує в тому, що необов'язково їхати на Полюс для того, щоб виявити мужність, силу волі та духу, показати витривалість. І Герасименко в особливій йому манері описує Арктику, проте... українську. Коли ми читаємо вірші розділу, то здається, що письменник справді описує суворий край. Силою поетичної уяви і фантазії поет переносить читачів у країну вічного снігу; крижин, що «дрейфують»; нескінченної пурги і велетенських торосів. В іронічній формі І. Герасименко змальовує чоловіків, які прагнуть від-

відати Полюс. Насправді, як стверджує автор, то є втечею від «дружини-ожини», яка «мов ожина дика: витка, чіпка і гостра на язик». Однак ліричного героя, який «ішов, одержимий, до Полюса сміливо напрямки», спинили «тороси непролазні, як ожини... / і три доби ожиною пуржило, / густою і колючою до сліз!» (Герасименко, 2021: 59). Тож висновок один, який ми можемо зробити на основі прочитаного вірша «Дружині-ожині»: не варто шукати кращих країв та умов, адже вони можуть бути набагато різкими, чіпкішими та колючими, ніж дружина-ожина, і у пошуках кращого примарного життя можна отримати не втіху, а «антивтіху», про що переконує читачів автор.

Поетична мова І. Герасименка багата і насичена різними образами, увиразнена художніми засобами – епітетами і порівняннями. Ми натрапляємо на такі порівняння: *пальці, мов проміння; слова, як у сузір'я зорі; ти і розрадливо гарна, як музика Моцарта; летить, як метеор, нахмурений Амур; і, мов тигри, лютують морози* та інші. Поетична мова характеризується метафоричністю. Ми наведемо деякі приклади: *тополі на коліна із поклонами стають; хвилюється калини зажурене гілля і ягід тьмяна мідь; халатик із лахміть хмаринок грозових; а хмарка заснула, гойдаючись, у рідних дротах гамаку; стелилось листя золотавим смутком; вже осінь у садку душі тужливу пісню завела; тікало сонце з небосхилу; сузір'я мчаться піші й кінні* та багато інших висловів. Бачимо лише незначну частину ознак метафоричності. Який би вірш поета ми не розглядали, обов'язково вбачаємо наявність образів природи. За допомогою явищ поет передає психологічний стан ліричного героя. Такі явища, як грім, дощ, грозове небо вказують на тривогу, сумніви, страх утратити кохану. Ми помічаємо єдність природи із внутрішнім світом героя, який є частиною природи і Всесвіту, на що вказує автор. Тому його стан читач відчуває завдяки зміні «настроїв» природи. Природні стихії та явища – ніби окремий живий організм у ліриці І. Герасименка. Поету підвладні будь-які теми. Про що не писав би І. Герасименко – про кохання чи про Арктику, про весну чи про кременчуцький падолист – він робить це із великою любов'ю, ніби «граючись» римами і словами, застосовуючи різні художні засоби, звертання, спонукаючи читача до розмови.

Отже, ми можемо зазначити, що назва збірки «Рапсодія Псла і Дніпра» є доволі символічною. Духовним містком між цими двома річками, оспіваними письменниками не лише Полтавщини, знаходиться Любов як всеохоплююча, всесильна, всеперемагаюча сила, вічний складник категорії Добра.

Дослідивши і проаналізувавши поезію І. Герасименка, ми подамо модель розгляду ліричних творів. Основною темою віршів поета є тема любові до людей, природи, світу та вищого її прояву – кохання. Ідея поетичних творів – щастя ліричного героя вважається абсолютним за умови присутності поруч коханої людини (мама, сина, жінки). Провідними мотивами поезії є мотиви щастя, радості, надії на побачення, зустрічі, однак і самотності, смутку, печалі, розлуки. У творчості ми вбачаємо образи-символи чоловічого і жіночого начал: Сонце-Місяць, небо-земля, день-пітьма, біле-чорне тощо. Провідною думкою поета є та, що окремо кожне начало не може існувати саме по собі, а тільки у тісній єдності. Настрій, стан, переживання ліричного героя сприймаються читачем через природні явища, стихії та навколишні предмети дійсності, що персоніфікуються і набувають іншого значення. Беззаперечним постулатом поезії є той, що життєвий шлях людини, її діяння мають підкорятися любові, саме вона є всемогутньою силою на землі. Ключовим аспектом протистояння Добра і Зла – двох вічних філософських категорій. Підтвердженням цього є такі рядки: *«Добро і Зло рубалися в душі – / любов перемогла у тій дуелі»*. Результатом душевних шукань ліричного героя є висновок про те, що невидимою, але надійною ниткою стосунків між чоловіком і жінкою є павутинка (іще один багатозначний і символічний образ), яка поєднує закоханих, рятує у безнадії, повертає втрачену віру. Тому беззаперечною істиною є та, яку проголошує автор: *«...а почуття подружні – острівець, / в негоди океані – павутинка...»*.

Висновки. Сучасна українська поезія збагатилася новими іменами. Ми можемо досліджувати особливості поетичного стилю сучасних письменників, сперечатися про тенденції сучасної поезії, напрями чи літературні течії або розгалуження, з'ясувати жанрово-стильові аспекти творчості поезії, вирішувати питання про відповідність змісту поезій значенню поняття «поезія». Проте поезія залишається поезією у глибокому сенсі за умови, коли вона «чіпляє» за душу, збуджує думку, спонукає до пошуку складників-категорій добра. Такою є поезія кременчуцького поета Ігоря Герасименка – глибокою за своєю сутністю, метафоричною, наповненою різними образами і символами, багатогранною за тема-

тикою і філософським наповненням та водночас легкою, ніжною, зрозумілою і близькою багатьом, хвилюючою. Поезія І. Герасименка є взірцем того, коли вірш являє єдність змісту і форми, коли вони подані у нерозривній єдності та є неподільним цілим. Це є наслідком того, що зміст утілений у форму, а форма наповнена сенсом, містить певні смисли та має визначене спрямування. На підтвердження зазначеного постулату ми можемо навести цитату дослідника І. Пелипейка про те, що *«кожна деталь форми ліричного твору, взята окремо, не має самостійного значення, її можна зрозуміти лише у контексті цілого. Зокрема, той чи інший звук сам по собі не несе жодного змісту, але повторення у віршовому рядку того ж самого звука (асонанс чи алітерація) є засобом увиразнення змісту»* (Пелипейко, 1982: 9). Ураховуючи кантіанське розуміння форми і змісту, ми можемо зазначити, що *«форма і зміст взаємно обумовлені та не можуть існувати одне без одного»* (Шалагінов, 2013: 149). Відтак ми можемо стверджувати, що поезія І. Герасименка є зразковою та досконалою із позиції форми і змісту.

Науковець Л. Мацько зазначає, що *«історичні заслуги Полтави як осердя українства є непроминуцими. Ми всі виростили із відчуттям того, що Полтава є столицею класичної української літератури»*. Навіть якщо читачі ніколи не бували на Полтавщині, то після прочитання збірки І. Герасименка складається враження, що перед очима постають знайомі місця. У цьому полягає сила поетичної майстерності автора.

Предметом подальших наукових досліджень може бути розкриття інших образів, мотивів, засобів виразності у творчості поета; з'ясування категоріальних ознак часовості; розкриття значення образів природи, що набувають рис живих істот; вивчення громадянської лірики поета тощо.

Дослідниця Т. Данилюк стверджує, що *«вивчати твори поетів-земляків корисно і цікаво, оскільки вони приваблюють читачів і різноманітністю тематики, і стилем, і художніми засобами, і широким діапазоном»* (Данилюк, 2011: 15). Зазначені слова слушно можна віднести до поезії І. Герасименка. Вивчення його творчості у контексті розділу «Література рідного краю» стане важливим чинником формування в читачів морально-етичних, духовних, ціннісних орієнтирів, аксіологічним чинником розвитку особистості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Волинець І. Психолого-педагогічні аспекти вивчення літературного краєзнавства старшокласниками (у курсі зарубіжної літератури). *Вісник Житомирського педагогічного університету*. 2004. № 15. С. 62–64.
2. Герасименко І. Рапсодія Псла і Дніпра: поезія. 2-ге вид. переробл. і доповн. Кременчук : NOVABOOK, 2021. 200 с.

3. Данилюк Т. Літературне краєзнавство як провідна засада сучасної школи. *Гірська школа українських Карпат*. 2018. № 18. С. 15–17.
4. Данько Н. До шановного читача. *Герасименко І. Рapsодія Псла і Дніпра: поезія*. 2-ге вид. переробл. і доповн. Кременчук : NOVABOOK, 2021. С. 3.
5. Лисенко А. Література рідного краю: теоретико-методичний аспект. Полтава : ПОІППО, 2005. 60 с.
6. Лілік О. Підготовка майбутніх учителів української літератури до шкільного аналізу ліричних творів. *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент*. 2019. Вип. 14. С. 115–129.
7. Ковалів Ю. І. Літературознавча енциклопедія: У двох томах. Т. 2. Київ : ВЦ «Академія», 2007. 624 с.
8. Літературне краєзнавство: проблеми, пошуки, перспективи: Збірник наукових статей. Полтава : ПНПУ, 2011. 343 с.
9. Гром'як Р.Т., Ковалів Ю.І. та ін. Літературознавчий словник-довідник. Київ : ВЦ «Академія», 1997. 752 с.
10. Пелипейко І. Вивчення ліричних творів у 8–10 класах : посіб. для вчителя. Київ : Рад. школа, 1982. 215 с.
11. Привалова С. П. Індивідуальний стиль письменника. *Актуальні наукові дослідження в сучасному світі*. Випуск 2(46). Ч. 3. 2019. С. 99–104.
12. Шалагінов Б. Класики і романтики. Студії із історії німецької літератури XVIII-XIX століть. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2013. 440 с.

REFERENCES

1. Volynets I. Psyholoho-pedahohichni aspekty vyvchennya literaturnoho krajeznavstva starshoklasnykamy (u kursy zarubizhnoyi literatury). [Psychological and pedagogical aspects of the study of literary local lore by high school students (in the course of foreign literature)]. *Bulletin of Zhytomyr Pedagogical University*. 2004. № 15. Pp. 62–64 [in Ukrainian].
2. Gerasimenko I. Rapsodiya Psla i Dnipra: poeziya. [Rhapsody of the Psel and the Dnieper: poetry]. Second edition. Kremenчук: NOVABOOK, 2021. 200 p. [in Ukrainian].
3. Danyliuk T. Literaturne krajeznavstvo yak providna zasada suchasnoyi shkoly. [Literary local lore as a leading principle of modern school]. *Mountain school of the Ukrainian Carpathians*. 2018. № 18. Pp. 15–17 [in Ukrainian].
4. Danko N. Do Shanovnoho chytacha. [To the dear reader]. *Gerasymenko I. Rhapsody of the Psel and the Dnieper: poetry*. Second edition. Kremenчук: NOVABOOK, 2021. P. 3 [in Ukrainian].
5. Lysenko A. Literatura ridnoho krayu: teoretyko-metodychnyy aspekt. [Literature of the native land: theoretical and methodological aspect]. Poltava: POIPPO, 2005. 60 p. [in Ukrainian].
6. Lilik O. Pidhotovka maybutnikh uchyteliv ukraiyins'koyi literatury do shkilnoho analizu lirychnykh tvoriv. [Preparation of future teachers of Ukrainian literature for school analysis of lyrical works]. *Art education: content, technology, management*. Issue. 14. 2019. Pp. 115–129 [in Ukrainian].
7. Literary Encyclopedia: In two volumes. [Literaturna entsyklopediya: U dvokh tomakh]. Vol. 2. / Author. Y. I. Kovaliv. K., VC «Academy», 2007. 624 p. [in Ukrainian].
8. Literaturne krajeznavstvo: problemy, poshuky, perspektyvy. [Literary local lore: problems, searches, prospects: Collection of scientific articles]. Poltava: PNPУ, 2011. 343 p. [in Ukrainian].
9. Literaturoznavchyy slovnyk-dovidnyk. [Literary dictionary-reference] / R. T. Gromyak, Y. I. Kovaliv and others. Kyiv: VC «Akademiia», 1997. 752 p. [in Ukrainian].
10. Pelypeyko I. Vyvchennya lirychnykh tvoriv u 8–10 klasakh : posib. dlya vchytelya. [Study of lyrical works in grades 8-10: manual for the teacher]. Kyiv: Rad. school, 1982. 215 p. [in Ukrainian].
11. Pryvalova S. P. [Indyvidualnyy styl pysmennyka]. Individual style of the writer. *Current scientific research in the modern world*. Issue 2 (46). Part 3. Pereyaslav-Khmelytsky. 2019. Pp. 99–104 [in Ukrainian].
12. Shalaginov B. Klasyky i romantyky. Shtudiyi z istoriyi nimetskoyi literatury XVIII-XIX stolit. [Classics and romance. Studies in the history of German literature of the XVIII-XIX centuries]. Kyiv: Publishing House «Kyiv-Mohyla Academy», 2013. 440 p. [in Ukrainian].